

Najnovejše v kampanji: Hoover evolucionist!

evolucija. Bog in hudobci, ki so v pešeni piško vse se meča v krasni volilni bitki, ki je tako lepo ujema z evangelijem!

Birmingham, Ala.—Kongres Henry B. Steagall iz Alabame je 23. t. m. na tujaknjem shodu dejal, da je Hoover evolucionist. Rekel je v svojem govoru: "Res je čudno, da se ortodoksni ministri (pripravi) toliko potegujejo za podpiranje evolucije, ki je v zavrtačo vero, da je ustvaril človeka."

Little Rock, Ark.—Čim bolj bliža volilni dan, tem večja je burjnost v državi Arkansas. Kaj ni le vprašanja "moče" in "ne", temveč tudi vprašanje, ali je v bibliji. Prvič v zgodovini bodo volilci odločevali o stvarjenju človeka in ljuta borba med vprašanju zatemičuje druge probleme.

Krivi so tega fundamentalisti, ki so spravili na glasovnico predloga, da se preve v javnih šolah pouk glede evolucije. Predlogo so že dvakrat imeli v državni zbornici pa propadla in zdaj so se poslužili ustavne določbe iniciative in referendumu, ki j v veljavi v Kansasu. Dobili so čez 19,000 glasov in predloga je bila sprejeta na glasovnico. Predloga je bilo ostra-ostrejša kot ona v Tennesseeju, ki je izzvala znani proces v Daytonu—ker je plačala \$500 kazni in odločitev je bila al profesorja, ki se ni bil povedati v šoli le eno besedo o Darwinu in razvojnih stadijih.

Pastorji zdaj harangirajo verjeto, da je groza, in najmanjša dvoma ni, da bo predloga prejeta z veliko večino. Čela stava je pokrita z velikimi plakati, ki kriče: "Mar so bili vaši dedje opice?" Na plakatih je slikana grda "afina" in zraven je tpeči Krist, ki plača . . . razume se, da to vleče pri nedejni, praznovorni masi—in na protikni predloge so v nevarnosti linčanja.

Napredni elementi seveda pogosto to srednjeveško kampanjo z vsemi silami, ali uspeha je malo videti. Prišel je sem tudi Charles Smith, vodja neke atelestne organizacije v New Yorku, ki pomaga pobijati predlogo. Prišel je s seboj obilo tiskovin in dal je razobesiti plakate z naslovom: "Evolucija je resnica, ki je laž in Bog je prazen zrak!"

Snil je v sršenovo gnezdo. Zakačeni metodisti so pozvali volilce, da takoj prime Smitha, ne, da ga primejo oni in naredijo krajec proces. . . Bil je vnaprejšnjem obsojen na 25 denarne kazni, ker je "zlora-ali boje ime" na temelju neke starega zakona iz kolonijalnih časov. Obravnava je bila zaničljiva farsa. Smith se ni hotel zagovarjati, ker kot atelestni metodisti, ne sme govoriti pred sodnikom! Obtoženec je smatral, da je obsodba neustavna in ni hotel plačati kazni. Nato ga je sodnik poslal v ječo za 25 dni. Smith je v zaporu začel gladovalno stavko in je že shujšal 11 funtov. Medtem pa Smith dobiva iz ječe deleže na koše pisem, ki ga razburjujejo in pozivajo, da se vrže v boj. Pošiljajo mu detektivne resolucije, ki detektivje od vseh strani na medije-arno arkansko sodišče. Boj se je komaj začel.

Zadušil se s plinom.

Chicago.—John Zeytek, star 47 let, je bil v tork najden mrtev v svojem stanovanju, 697 Milwaukee ave. Zadušil se je s plinom.

Socialisti odklanjajo Smithov "socializem"

Strankin kampanjski odbor odgovoril Hooverju. Raskob tudi pojasnil, da je Smith "all right," kar se tiče privatnega businessa.

New York.—Kampanjski odbor socialistične stranke je 23. t. m. izjavil, da je Herbert Hoover zelo smešen, ker pravi, da je Smithov program socialističen. Odbor je tudi povedal kaj misli o Hooverjevem besedičenju glede prosperitete.

"Dolžiti governorja Smitha, da je njegov načrt državne kontrole glede opojne pijske in električne sile socialističen, je smešno," izjavlja odbor. "Saj je vendar očitno, da veliki business dežele odobrava totalno Smithov program. Njegov načrt javnega lastništva vodnih sil za proizvodnjo električne sile je humbug; javno lastništvo se pri njem neha takoj pri vodopadih in transmisijah sile, ki je glavna, je prepuščena privatnim rokam elektrarskega trasta. Smithov predlog se niti najmanj ne dotika privatnega dobička, ki je glavni point."

Norman Thomas, predsednik kandidat socialistične stranke, je v svojem govoru na volilnem shodu v Syracuseu, N. Y., dejal sledeče:

"Smithovo stališče glede farmake odpora in prohibicije je brez malega prav tako socialistično kakor je Hooverjevo."

Končno se je oglašil tudi John Raskob, Smithov kampanjski manager in multimilijonar, ki je potrdil, kar je izjavil odbor socialistične stranke.

"Vse javno delo governorja Smitha dokazuje, da ni na njem prav nič socialističnega. Hooverjev poskus, da prikaže Smitha kot zagovornika podpravljanja businessa, je res smešen, kajti če je bil kdaj kandidat, ki nasprotuje temu principu, je to Smith! Baš nasprotno: Smith verjame, da se vlada že danes preveč vtika v privatni business!"

S tem je jasno povedano, da je Smith prav tako dober in varen za veliki business kot je Hoover! Razlike med njima ni.

PET DNI DELA V TEDNU V DELAVSKEM GLAVNEM STANU.

Odborniki prihajajo ob sobotah v pisarno. — Nastavljencem pa ni treba hoditi.

Washington, D. C. — Ameriška delavska federacija je priporočila konvencijama demokratične in republikanske stranke, da sprejmeta v program pet dni dela v tednu. Da se organiziranim delavcem ne more očitati, da zahtevajo od podjetnikov, da v svojih podjetjih delajo le pet dni v tednu, v svojih pisarnah pa delajo še vedno po šest dni v tednu, sta Ameriška delavska federacija in Mednarodno društvo strojnikov v svojih pisarnah uvedli pet dni dela v tednu. Odborniki Ameriške delavske federacije in Mednarodnega društva strojnikov se prihajajo ob sobotah zjutraj v pisarno, toda nastavljenec ni treba priti.

Mehiški razkošni duhoven linčani.

Mexico City, 24. okt. — "El Universal" poroča, da so večeraj v Guadalajari trije maskirani moški vdrl v cerkev in siloma odpeljali s seboj 72-letnega duhovna mehiške razkošne katoliške cerkve, Felipe de Jesus Ochoa. Zunaj mesta so duhovna ubili.

Obenem poročajo o krvavi bitki v Autlanu, Jalisco, v kateri je bilo ubitih 30 vatašev z dvema vodjama vred in osm vojakov. Bitka je trajala 13 ur in končno so vstali pobegnili s klicem "Živel kralj Krist!"

REVNI DELAVCI NESRAMNO OPLENjeni

Roparska ganga oplenila poljske delavce.

Seattle, Wash. — Moj prijatelj Johnson je akot vse poletje delal na polju. Žel in mlatil je ošenično in se odločil, da gre kasneje še do Pacifičnega oceana in poljski delati v sadnjakih v dolini Wenatchee.

O svojih doživljajih pripoveduje: "Danes me nič ne mika, da bi šel pogledat Pacifični ocean. Na potu sem bil oropan s svojimi tovariši vred, ki so šli za delom. Sedeli smo na tovornem vlaknu Northwestern železnice. Strehe so bile žive hobotv in poljskih delavcev, ki so šli za delom. Naenkrat je prišla krožiti beseda, da se nahaja sredi vlaka prazen tovorni voz. Večina nas je pričela lesti proti temu vozu. Kmalu sem bil v vozu in poleg mene se okoli 40 poljskih delavcev. Vlegli smo se udobno, kajti bili smo pod streho in bati se ni bilo, da nas zmoli dež. Delavci so pripovedovali, koliko so zaslužili. Posebno eden se je hvalil. Goimorjen je bilo še preveč, dokler vlak ni prišel voziti počasi. Trije hoboti so se zopet prikazali in lezli v voz. Dva zaračala na Mehličana sta njima pomagala. Tujci so bili en velik Sved in dva Mehličana.

"Ko je bil Sved v vozu, je potegnil samokres in zakričal: "Kviško z rokami!" Ubogali smo hitro. Bil sem med prvimi, ki so jih očistili. Vsi so mi patnjajet dolarjev, vrh tega so mi vzeli še volneno jopico in nov dežni plašč. Štirje Mehličani so pazno preiskali vsakega. Denar so čistili kot rno od plev. Drobšč so pustili, bankovce pa porabali.

"Eden poljskih delavcev je spal, toda udarec z železno zapetnico, ga je spravil kmalu na noge. Delavec, ki se bahal z velikim zaslužkom, se je moral aleči do nagega. In ko je natančno preiskava dokazala, da je lagal o velikem zaslužku, so ga Mehličani dobro naklestili. Neka žrtev je imela potniške menjice mesto gotovine. Veliki Sved in Mehličani so ga prišli, da je čakal in pogotil menjice.

"Odvzeli so siromašnim delavcem najmanj okoli šest sto dolarjev. Ko je vlak prišel voziti zopet počasi, so roparji poskakali z voza, in izginili v temi. Da je bil sredi vlaka prazen tovorni voz in da je vlak vozil dvakrat počasi, izgleda precej zagotetno. Oropani delavci ne morejo storiti ničesar proti tem roparjem. Vsi so večinoma brez denarja, puste jim nekaj drobšč. Na srečo sem jaz imel oblečene delavne hlače vrh praznihih hlače. Imel sem nekaj denarja skritega na raznih mestih svojega telesa. In če delavci ostanejo in se v resnici posreči izslediti roparje, tedaj vsak teh ptičkov zahteva porotno obravnavo. Oropani delavci so pa brez denarja in ne morejo darovati na porotno obravnavo. In tako delavci zasedejo zopet prvi tovorni vlak in se odpeljejo dalje."

Grozen umor.

Savannah, Ga. — Dva neznan bandita sta v tork na cesti napadla Ernest H. Sykesa, katerega sta polila z gasolinom in ga zažgala. Sykesa so našli na cesti ljudje in ga odpeljali v bolnico, kjer je čez par ur umrl.

Penna ima štiri milijone volilcev.

Harrisburg, Pa. — Država Pennsylvanija je letos registrirala približno štiri milijone volilcev oblojega spoia. Philadelphia jih izkazuje največ: 730,497.

Predrznost nekaterih predelavcev nima para

Delavec izgubil delo, ker je obed kupoval po svoji volji.

Phoenix, Ariz. — Trije delavci so izgubili delo, ker niso kupili mleka za svoj obed pri trgovki, ki je imela koncesijo prodajati mleko od kompanije, ki je zaposlila delavce. Delavci se niso dali ugnati, ampak so vložili tožbo proti takemu postopanju na sodišče. Harry Vaughn, predelavec pri F. M. Bennet kompaniji, ki gradi hotel Biltmore, je obtožen pregreška, ki se kaznuje z denarno globo \$500 ali z zaporom do šest mesecev ali obojim. Zakon določa, da se kaznuje vsaka oseba, trdka, kompanija ali korporacija na omenjeni način, ako prisili ali akuiša prisiliti katerega delavcev ali katero osebo, trdiko, kompanijo ali korporacijo kupiti potrebščine od gotove osebe, trdke, kompanije ali korporacije.

Delavec Joe Bukey je prišel na sodišče, da je kupil steklenico mleka pri Eugene B. Fowlerju, mesto pri H. K. Windu, kateremu je kompanija dovolila postaviti stojnico na posestvu, na katerem se gradi hotel. Komaj je Joe Bukey kupil mleko, je k njemu prišel predelavec Vaughn in mu rekel, da mu je žal, da ga mora odsloviti, ker je kupil mleko pri Fowlerju. Dva druga delavca sta izpovedala, da sta bila odslovljena zaradi ravnoistega vzroka. Vaughna so izročili višjemu sodišču.

Rudarji v Michiganu ponovno izprli

1700 mod vrženih na cesto, ker nečejo sprejeti nizke ohijske lestvice.

Saginaw, Mich. — Sedem premogovnikov v okolici Saginawa je v pondeljek prenehalo z obratom. Dve kompaniji, ki posedujeta premogovnike, sta izprli 1700 rudarjev, ker se ne moreta pogoditi z unijo glede nove mezdne lestvice.

E. B. Reese, predsednik michiganke distrikte organizacije United Mine Workers, poroča, da rudarji zahtevajo illinojsko lestvico, lastniki rovoj pa hočejo imeti ohijsko, ki je veliko nižja.

EVROPEJSKO DELAVSTVO ZAHTEVA RAZOBOROŽITEV.

Delavstvo zahteva akcijo, ne pa obljub.

Amsterdam, Holandska. — Mednarodna federacija strokovnih unij je sprejela resolucijo, v kateri apelira, da se vsi narodi podvzajo z razoborožitvijo.

Resolucija se deloma glasi, da je zdaj čas ugoden, da se izvršijo določbe v členu 8 statuta Kelloggovega pakta, ki postavlja vojno izven zakona. Mi zahtevamo, da se drži svedena obljuba, ki se je dala narodom glede preosnovanega sveta, v katerem se mora sila umakniti zakonu.

Dalje pravi resolucija, da je dolžnost delavskega razreda, da narodno in mednarodno pospešuje razoborožitve in dela za trajen mir z vsemi svojimi močmi. Zato vabimo vse pridruženarode, da vsak podvzame v svoji lastni deželi potrebno akcijo v zvezi s parlamentom in vlado.

Ogrske univerze zapre vso izgradbo.

Budapešta, 24. okt. — Vlada je zaprla štiri univerze radi ljutih izgradov med dijaki proti židom. Izgradbo so izzvali kravalci v parlamentu, 140 oseb je bilo aretiranih in izdanih je bilo nebroj pozivov na dvoboje.

UTRGAVANJE PLAČ V TEKS-TILNIH CENTRIH

Dartmouth Mfg. kompanija nanažnja znižanje mezde za dne 12. novembra.

New Bedford, Mass. — Dartmouth Mfg. kompanija je nanažnila svojim dva tisoč delavcem, da jim bo znižala mezdo za pet odstotkov z dnem 12. novembra. Nabila je letake, tako da so jih delavci lahko čitali. Delavci niso zaradi te napovedi zastavkali. Ravnotako niso stavkali z newbedfordskimi delavci pred šest mesecev. V času dolgočasne stavke je Walter Langshaw, predsednik Dartmouth kompanije, kritiziral druge tekstilne podjetnike, da je v tekstilni industriji naloženega preveč kapitala in da niso zmogli voditi svojih podjetij. Rekel je, da jim je več za profite, kot za dostojne delavne razmere in dobro in sposobno vodstvo tovarne. Izjavil je, da se jim ne bo pridružil pri znižanju mezde.

William E. G. Batty, zastopnik Tekstilnega sveta je rekel, da delavci ne bodo protestirali proti Dartmouth kompaniji, ker je znižala samo toliko mezde, da plačuje take mezde kot v drugih tovarnah. V tovarni Naahawana kompanije je zastavkalo 14 prejecev, da tako protestirajo proti novim priganjaškim metodam. Pred stavko so delali samo s šestimi okvirji, po stavki pa z osmimi.

Komaj so bili sunaj tovarne, je vodstvo njih mesta še zasedlo z delavci iz rezervne armade, ki je stala pred tovarniškimi vratmi in čakala, da jih predelavci pozovejo na delo. Ko so pa ti delavci iz rezervne armade izvedeli, kaj se je zgodilo, so se pridružili stavkarjem in obe skupini sta zapeli skupaj znano popevko o solidarnosti. Ko so tovarnarji v Connecticutu izvedeli, da so se delavci v New Bedfordu vrnili na delo in da so sprejeli kompromisni predlog, da se mezda zniža za pet odstotkov, so hitre naznanili, da bo z dnem 22. oktobra znižana mezda za pet odstotkov. V Connecticutu morajo delavci delati po petdeset ur v tednu. Tekstilni delavci v Rock Islandu, ki so se bojevali skot zmo proti podaljšanju delavnika in so bitko izgubili, pričakujejo, da bodo podjetniki vsakčda naznanili, da se mezda zniža za pet odstotkov.

Detektivji rabijo močgane!

New Orleans, La. — Sodnik na tujaknjem prizivnem sodišču je te dni podal odlok v zadevi Pendleton detektivske agencije, kjer je rečeno, da se detektivji lahko prištevajo k profesionalcem, "ker pri svojem delu morajo v resnici rabiti močgane." S tem odlokom je bilo agenciji dovoljeno operirati njene posle na podlagi polovične cene za license v smislu državnega zakona za profesionalce.

Samomor.

Osborne, Kans. — Fred Kaser se je v tork ustrelil na svoji farmi blizu tega mesta. Kaser je bil na sumu, da je umoril družino svojega brata in v sredo se je imelo vršiti zaslišanje. Kaser je pred samomorom napisal list, v katerem je rečeno, da ni storil dejanja, katerega je bil osumljen in si je rajši izvolil smrt, kot pa da bi prišel pred sodnika.

Letalo se zaletelo v goro; 4 mrtvi.

Tucson, Ariz. — Letalo s štiriimi moškimi, ki so iskali nekoga izgubljenega lovca, je v tork treščilo v visoko skalnato steno gore Santa Catalina v Arizoni in padlo na tla v plamenu. Vsi štirje so izgubili življenje.

Nizke mezde v Atlant, na ameriškem jugu

Delavce zaslužijo po deset dolarjev na teden, stenografke po petnajst, bolniške strošnice pa \$40 na mesec, hrano in stanovanje.

Atlanta, Ga. — Mezde za delavke v tem drugem največjem in industrijskem mestu na jugu so nizke. Delavke v unikihi tovarnah za izdelovanje delavnih hlače zaslužijo po deset dolarjev na teden pri osemurnem delu. Pravzaprav nima nobena teh tovarnen toliko naročil, da bi vse delavke povprečno zaslužile po deset dolarjev na teden.

Tudi v tekstilnih tovarnah in v podjetju za izdelovanje ovratnikov je mezda nizka. Delavke ne zaslužijo več ko dvanajst centov na uro.

V tovarnah, v katerih se izdeluje ženska obleka, je delo sezonsko. Delavce delajo skot celo leto po sedem mesecev. Delavke, ki so se izučile za modistke, zaslužijo po \$1.25 do \$1.50 na dan.

Delavke, ki delajo v pralni-ah, zaslužijo po deset dolarjev na teden. Zamorske delavke v teh podjetjih niso tako srečne. Te zaslužijo le po sedem dolarjev na teden.

Stenografke zaslužijo povprečno na teden po petnajst dolarjev. Neka bolniška strošnica je dobila delo v neki tujaknji bolnišnici in plačajo ji \$40 na mesec, poleg pa ima hrano in stanovanje prosto.

V tekstilnih tovarnah delajo podnevu po enajst ur, ponoči pa po dvanajst ur.

Na tisoče delavcev v tem mestu je brez dela in samani hodijo od tovarne do tovarne za delom. Delo teško dobe tudi delavke. Mezde so pa tako nizke, da zadostujejo komaj za klaverno življenje.

Krščice zakona proti sindikalizmu oprečeno

Okoli tri sto oseb je bilo obsojenih v ječo, odkar je ta zakon prišel v veljavo.

Chicago, Ill. — Unija za ameriške civilne svobodščine poroča, da je bil zadnji jetnik izpuščen iz ječe, ki je bil obsojen zaradi kršenja zakona proti kriminalnemu sindikalizmu, ko je Leo Ellis zapustil kaznilnico.

To je prvkrat v zgodovini Združenih držav od leta 1918, da ne sedi nihče v ameriških kaznilnicah zaradi kršenja zakona proti kriminalnemu sindikalizmu.

Ta zakon je bil sprejet v 34 državah in proti organizaciji I. W. W., sploh proti vsakemu delavcu, ki priporoča poškodovanje privatne lastnine ob času sporov v industriji. V teh državah je postava še vedno veljavna. Toda aktivno se je ta zakon izrazil le v Kaliforniji, Washingtonu, Pennsylvaniji in Illinoisu.

V Pennsylvaniji sta še dva člana delavske (komunistične) stranke, ki sta obtožena punta in čakata na obravnavo. Proti trem obsojencem je bil vložen priziv na višjo instanco. V Kansasu čaka pet članov delavske stranke na obravnavo. Obtoženi so kriminalnega sindikalizma, ker so delili tiskano propagandistično literaturo.

Najvišje zvezno sodišče je že večkrat izreklo, da je zakon proti kriminalnemu sindikalizmu ustaven. Za tri države ga je proglasilo neustavnim, ker so bile v njem tehnične napake. V teku deset let, to je odkar so ti zakoni veljavni, je bilo obsojenih v ječo več ko tristo oseb, večinoma radi tega, ker so bili člani organizacije I. W. W.

Agitiranje za "Prosveto"

Datum v oglepaju n. pr. (Sept. 30-1928) poleg vsakega imena na naslovu pomeni, da va nje s tem dnevom poteka naročnina. Ponovite jo pravočasno, da se vam ne ustavi list.

MIR V INDUSTRIJI NEMČIJE JE PROČ.

V kapitalističnem svetu ne more biti drugače.

V zadnjih letih je vladal dalj časa mir v industriji Nemčije. Mir ne pomeni, da so podjetniki in kapitalisti kar sami od sebe poviševali delavsko mezdo, skrajševali delavnik in izboljševali delavne razmere v podjetjih. Ampak mir pomeni, da se kapitalisti niso vpirali delavskim zahtevam in provocirali velikih stavk. Delavci so morali vseeno zahtevati povišanje mezde, izboljšanje delavnih razmer, ako so hoteli prejemati večji zaslužek za svoje delo in delati v razmerah, o katerih se lahko reče, da so vzdržljive in človeške. Za nekaj let ni bilo velikih stavk v stavbinski, premogovski, jeklarski, tekstilni in drugih industrijah. Spori v industriji so se izravnavali s pogajanj. In kadar napočijo taki časi, rečemo, da je mir v industriji.

Tak mir traja navadno le nekaj let in ob času ko je konjunktura za industrijske izdelke izredno ugodna na trgu. Kakor hitro se pokažejo prvi znaki, da blago ne gre več hitro izpod rok na trgu, se prične pojavljati nepokoj v industriji.

Podjetniki in kapitalisti ne obratujejo svojih podjetij iz človekoljubja, to je, da bi bili lačni siti, magi oblečeni, žejni napojeni in da bi oni, ki nimajo mesta, kam bi zveržer položili svojo trudno glavo, imeli svoje domove, ampak obratujejo jih zaradi profita. Ako podjetnik nima profita od producirane blaga, pa vseeno obratuje svoje podjetje, mora nekega dne bankrotirati. Torej zakon, ki učinkuje v kapitalističnem gospodarskem sistemu, prisili podjetnike, da obratujejo svoja podjetja zaradi dobička in si pri tem poslužujejo konkurenčnega boja. Zakoni, ki učinkujejo v kapitalističnem gospodarskem sistemu, razlagajo razumnemu človeku, da je trajen mir v industriji ene ali druge dežele le pobožna želja onih, ki ne poznajo zakonov, ki učinkujejo v kapitalističnem gospodarskem sistemu.

Železarski in jeklarski podjetniki v Nemčiji groze, da z dnem prvega novembra izpro svoje delavce. Ako bi jeklarska in železarska industrija bili preobloženi z naročili, ali bi imeli velike izgleda na velika naročila v bodočnosti, tedaj bi jeklarski in železarski podjetniki ne postali tako občasni, da bi grozili z izporom.

V Porenju glasujejo tekstilni delavci o predlogu, da zastavkajo s svojimi tovariši na Bavarskem. To bi bil eden večjih izporov in ena velika stavka.

To so prva znamenja, da za nemške produkte ni konjunktura več ugodna na trgu. Ako so znamenja tukaj, še ni rečeno, da se razmere na trgu ne morejo izpremeniti. Ta znamenja povedo, kako občutljivi so podjetniki in kapitalisti za vse pojave na gospodarskem polju.

Ze lahka znamenja oplašijo podjetnike in kapitaliste tako, da se takoj pripravijo na omejitve produkcije. Ako delavci ob takem času zahtevajo povišanje mezde ali izboljšanje delavnih razmer v podjetju, tedaj podjetniki in kapitalisti najraje na ta način omeje produkcijo, da delavce izpro ali pa zavzamejo stališče, da mezde in delovne razmere v podjetju ostanejo stare ali se pa poslabšajo. Podjetniki in kapitalisti računajo s tem dejstvom, ako delavce izpro ali če delavci zastavkajo, tedaj je ustavljen obrat v podjetju, produkcija je pretrgana, na trg pa ne prihajajo industrijski pridinki, katerih je preveč in za to njim ni treba znižati cene produktom. Če delavcev ne izpro ali če jih ne prisilijo s svojim manevriranjem do stavke, se bo produkcija nadaljevala in na trgu bo preveč blaga. Posledica tega bo, da bodo cene padle. Če cene padejo, se bodo znižali profiti podjetnikov in kapitalistov. Tega pa kapitalisti ne marajo in tako se razvije spor v industriji, ki se razvije končno v boj—izpor ali stavko delavcev, v kateri delavci največ trpe, ker so gospodarsko šibki. Ti boji v industriji so posledica zakonov, ki učinkujejo v kapitalističnem gospodarskem sistemu.

Ako se hočejo ti boji odpraviti, je treba prenosovati kapitalistični gospodarski sistem v socialistični, ker se v tem sistemu ne bo več produciralo zaradi dobička, ampak zaradi ljudskih potreb.

VESTI IZ NASELIN

Volimo delavske kandidate!

Cleveland, O. — Volilna predsedniška kampanja se nagiba h koncu. Tu se ne sliši drugega kot Smith in Hoover. Da bi trdni enkrat za vselej spregledali, tega ne bom nikdar dočakal. Mislim sem vedno, da smo že bolj zreli, toda delavska masa je še daleč za spoznanjem, varal sem se v svojem mnenju. Obzljajem vse svoje sotrpine, ki gajajo z menoj, pa niso še do danes prišli do nobenega zaključka. Seveda tukaj jim poje slavo o Smithu "A. D." in jim prav po domače pripoveduje, da bo ta mesija prinesel ljudstvu "šnops" kar na baro drugi dan po volitvah. To jim vedno vre po glavah, kar so jim natrobili v silnih listih. Pa še vedno kriče, da bo drugi dan po volitvah prohibicija odpravljena.

Metite se vsaj skupaj. Tega ne bo, naj je Al ali Herb izvoljen. Delavstvu pa ne pade v glavo vprašanje, da je treba delavstvu lastnih zastopnikov v vladi, zastopnikov, ki bodo zastopali delavstvo, da bodo lahko delavci zahtevali pravice v industrijah in drugod, da ne bodo sodnijske prepovedi strašile nad delavstvom kot sedaj, da ne bodo mezde tako nizke, kot so v nekaterih industrijah sedaj. Potem čele bi delavstvo lahko svobodno in pravično zahtevalo pošteno plačilo za svoje delo.

Vaak slepec lahko spregleda, kako se je godilo za časa rudarske stavke, kako se je godilo delavstvu v številnih drugih stavkah, kjer so bili izpostavljeni raznim šikanam, vrženi v zapore, samo zato, ker so zahtevali komaj male drobtine za svoje delo, da bi se vsaj za silo pošteno preživeli. Tako se je godilo pri organizaciji United Mine Workers, tako se je godilo pri organizaciji Ameriške delavske federacije, katere član sem že mnogo let. Toda, vprašam vas, kdo je vsemu temu kriv, da delavci nimajo nobene pravice? Nihče drugi kot edino mi sami! Pri Ameriški delavski federaciji bi moralo biti takšno vodstvo, da bi lahko nje članstvo reklo, da je ponočno nanjo. Toda kakor je sedaj, žal, tega ne moremo reči.

Ko se je vršila konvencija stare garde, je šel Green poslušati starogardnike, pravtako je šel klečepazit okrog demokratov ko so ti zborovali na cirkuski konvenciji v Teksasu. Toda ko je imela socialistična stranka svojo konvencijo v New Yorku, ga ni bilo na ogled, kajti bal se je, da bi se mu kaj takšnega povedalo, česar on rad ne sliši. Kot predsednik delavske organizacije bi najprej moral priti na delavske stranke konvencijo, da bi slišal kaj se zahteva danes, kakšne so potrebe ameriškega delavstva splošno. Dokler tega on ne stori, do takrat prav gotovo ni prijatelj delavstva.

Naj še omenim, kako veliko moč ima ta delavska stranka, ako pride v eni ali drugi stroki do nesporazuma, naj bo pri rudarjih ali železničarjih ali kjerkoli. Vodstvo organizacije ima vse pravice poiskati vsa pota, ako delodajalec ne ugodni pravični zahtevi delavcev. Federacija ima moč in pravico poklicati vse ostale organizirane delavce na stavko. Takšnih prilik je bilo že veliko. Vzemimo stavko rudarjev leta 1922, ko so bili na stavki tudi železničarji. Kaj je takrat Ameriška federacija storila v tem pogledu? Federacija je držala roke navzgor, jih še sedaj drži in jih bo še držala toliko časa, dokler bodo delavci spali spanje pravičnega. Toda, ako bi se ta ogromna speča masa zbudila, potem ne vem kaj bi se zgodilo s temi ljudmi, ki danes klečepazijo okrog najbolj nazadnjaških strank.

Tu v Clevelandu in Collinwoodu se dobe ljudi med Slovenci in drugimi narodnostmi, ki enkrat volijo republikance, drugi pa demokrate, tako da prekladajo z ene rame na drugo leto za leto. In kdaj bodo obe rami postale tako zmučeni, da bo zadosti, da bodo ljudje spregledali, da zanje v starih strankah ni prostora, da bi morali še enkrat odpreti oči in voliti svoje delavske zastopnike, kateri se bodo potegovali za njihove interese, mesto za interese velike

PROSVETA

mošnje? Človek, delavec bi bil že danes lahko svobodan, ako bi le znal porabiti svojo moč, mesto tega pa lepo ponižno sledi republikancem in demokratom.

Volite in volitke, nikar ne hodite za takimi ljudmi, ki vam pred volitvami obljubuje vse, kar največ morejo po volitvah vas pa še pogledali ne bodo. Dana vedno med nami, po šestem novembru vas ne bodo več poznali. Ako volite demokrate ali republikance, s tem podpirate tistega, ki vas muči in trpinči vsak dan. Nikakor vam ne gre v glavo, da sta stranki republikanska in demokratska nasprotni vsakemu napredku. Vi delavci jima še vedno kadite in njihove kandidate volite. Smith bo napravil to plodono delo, da bo dne 7. novembra prinesel nazaj pivo na baro. Pameten delavec volitve pa bo dne 6. novembra oddal svoj glas resnično delavskemu zastopniku in kandidatu sodruhu Normanu Thomasu, ne pa svojim lastnim nasprotnikom. Izrabite svojo moč 6. novembra v svoje dobro!

Anton Mravljec.

Volite in drugo.

Moon Run, Pa. — Skoro bo že dva meseca, odkar je bila pri nas slavnost 20 letnice obstanka našega društva št. 88 SNPI, in do sedaj še ni nihče izrekel za hvalne vdeležence, ki so prišli ta dan iz vseh delov Penna. v Moon Run, Pa., da je bila udeležba tako velika, da kaj takega v današnjih delavskih razmerah ni nihče pričakoval. Sprejmite zahvalo vsi udeleženci, ki vam jo izraza društvo št. 88. V povračilo vam bo po možnosti vrnilo v silnih okolčinah. Lepa hvala vsem, ki ste pomagali.

Prav veselilo me je, ko sem čital od Poročevalca dopis takoj po naši veselici; se je jako lepo izrazil nad vsem, kar je v resnici videl in tudi njegovo mnenje je bilo, da kaj takega ni pričakoval od nas Moonrunčanov.

Naj še omenim, da naš premogarski položaj pri nas je še nespremenjen. Stavkokaškega dela še nihče izmed članov ne opravlja. Tako vidite, čitatelji, da Slovenci v Moon Runu niso je napredni na papirju, ampak se tudi drž delavskih principov do skrajnosti. Tukaj ne verjamemo, da je res že vse zgrubljeno kot se od več strani sliši. Mi imamo še vedno upanje do boljših delavskih razmer. Če bi bili drugod tako složni v tem kot smo mi, bi tudi že zdavnaj jih imeli.

Ravno sedaj bo zopet prilika izboljšati delavski položaj. Volitve so pred duri, kaj bomo volili? Veliko se jih sploh za to ne zanima, ko samovoljno, "Kaj mi če volite? Kruk ta, kruk oni!" in tako najprej. S takimi izgovori seveda ne pridemo nikamor. Volimo vsi in oddajmo naše glasove delavskim kandidatom, kateri bodo gledali za delavca in za njega interese. Tredite, da bi bil socialist ravno tak kot republikanec ali demokrat, ne drži. Samo malo pogledjte, pa se prepričate na lastne oči! Kar se socialistov tiče, moramo prej poskusiti, da se prepričamo o njegovi zmogljivosti, dajmo voliti val in postavimo jih enkrat na krmilo, potem bomo govorili kakani da so. Prav za lahkoto jih bomo odstavili, če se izkažejo za nesposobne. Poskusimo in potem bomo sodili. V tem smislu se tudi vrši še ena konferenca JSZ v zapadni Penni, in sicer 28. okt. v Braddocku, Pa. Udeležimo se je in delajmo za izboljšanje kandidatov, kateri so za delavsko stvar. M. Jerala.

Br. Medvešek kmalu okreva.

Chicago. — "Prosveta" je v sredo jutraj prejela iz Clevelanda, Ohio, brzojavko sledeč vsebine: "Medvešek zapusti bolnišnico ta teden. Gre mu na bolje. Primorshie."

Butlegarji morajo plačati dohodninski davek.

Washington, D. C. — Butlegarji, ki niso spoštali listine o svojih dohodkih prostovoljno bodo v to prisiljeni. Tako je te dni odločilo zvezno vrhovno sodišče. Odlok je bil izdan v slučaju William H. Haara, znanega butlegarja v Floridi, ki bi moral plačati nad dvestot tisoč dolarjev dohodninskega davka.

Duhoven-profesor ni smel debatirati z Darrowom

Kardinal Mundelein prepovedal debato predstavniku katoliške cerkve in Darrow imel samo protestanta in žida na nasprotni strani.

Chicago. — Napovedana stirioglatna debata med Clarence Darrowom, agnostikom, in katoličanom, protestantom ter židom 22. t. m. na forumu Sinai Tempa je imela samo tri ogle. Frederick Sladenberg, katoliški duhoven in profesor na univerzi Loyola, je v zadnjem momentu odpovedal svojo stran debate iz razloga, ker mu je kardinal Mundelein prepovedal debatirati.

Darrow je torej debatiral le s predstavnikom protestantske cerkve, škofom Francis J. McConnelom iz New Yorka in z židovskim rabincem Louis L. Mannom.

Darrow je dejal s svoje strani, da on se raji imenuje skeptika kakor agnostika. Dvom je začetek modrosti in motiv iskanja resnice. Večina religij sloni na verovanju v čudeže in molitve; on ne veruje v čudeže, niti v molitve. Tudi če hoče sprejeti vero, se mora poslužiti razuma in svoje slobde; za katero vero se boš odločil? On raji veruje v razum in sodbu. Napredok sveta ne zavisi od krščanstva, mohamedanstva ali židovstva, temveč od agnostizma, od skepse, ki vodi k razmišljanju, raziskavanju in izkustvu. Brez teh treh bi ne poznali resnice.

Protestantski škof je rekel, da je zato protestant, ker se njegova cerkev drži zapovedi "ljubi svojega bližnjega kakor samega sebe" bolj kot katere druga. Protestantizem pomeni, da je vsak človek sam svoj sodnik glede svojega verskega prepričanja.

Rabinec Mann je dejal, da je žid po rojstvu in "zgodovinski volji življenja". Študiral je ateizem, agnostizem in vse krščanske sekte in se prepričal, da je judaizem še najboljši.

Več ko 3000 oseb je natlačilo veliko dvorano in 600 je ostalo zunaj, ker niso mogli notri. Poslušalci so se zadržali zelo tolerantno in aplavdirali govornikom nepristransko.

Tennesiški podjetniki proti delavskim zakonom

Nastopiti hočejo proti vsem postavam, ki so v obrambo delavcev.

Chattanooga, Tenn. — Organizirani podjetniki v Tennesseeju bodo nastopili proti vsem amendentom za izboljšanje odškodninskega zakona, proti predlogu za odpravo sodnijskih prepovedi in pogodbe politega kučka. Ko so zborovali v Chattanooga, so se v glavnem razgovarjali o tem, kako nastopijo proti postavam, ki so v zaščito delavcev.

Dan E. McGugin, odvetnik Tennesseeškega društva tovarnarjev in zakulisnik za privatne elektrarnarske interese, je svetoval lokalnim tovarnarjem, da nastopijo proti vsem predlogom v zaščito delavstva, ki bodo predložene v prihodnjem leglaturnem zasedanju.

Med te predloge spadajo: Zakon proti vporabi stroja za pleskanje. Zakon za povečanje števila tovarniških nadzornikov. Zakon, ki določa osem ur dela za delavce. Zakon za vpočenje in za delo nesposobnih ljudi. Zakon za minimalno mezdo. Postavi za odpravo pogodbe politega kučka. Amendement za izboljšanje odškodninskega zakona. Povišanje odškodnine. Dovoljenje ponosrečnim delavcem, da si sami izberejo zdravnika, ustanovitvi državnega odškodninskega sklada. Pa proti postavi za odpravo in omejitve sodnijskih prepovedi ob času sporov v industriji.

Umri radi opeklin.

Chicago. — Gus Klebstein, star 57 let, je umrl v okrajni bolnici radi opeklin, katere je dobil prejšnji dan na svojem stanovanju, 936 W. Grand ave., ko je eksplodirala petrolejska svetilka in se je Klebsteinu pri tem vnela obleka.

OPAZOVANJA

Trščice. "Naš Glas", ki izhaja v Trstu, je prinesel vest, da v Philadelphiji ni niti ene gostine v odkar je prohibicija v moči. kohlone pijače so popolnoma ginile. Medtem pa časopisje za ga sveta kriči o butlegarskih rupicij v Philadelphiji, v kateri je zapletenih 20 policajev.

Ako se slovenski listi na morsem izvolijo tako smešno, bo manj simpatij, ko jih fašisti davi.

Brat Trunk je napisal dve koloni v odgovoru na članek o duhovniškem teranju in mučenju bolnikov, jih "spreobračajo" na smrt postelji. Za pričo, da posmrtno življenje ni prevara, pokliče di angleškega znanstvenika Bragga. Medtem pa je pri iz Londona vest, da je bil Bragga v prvem poročilu napadno ran. Popravek se glasi: Bragga ni govoril o duši po meznika, temveč o "duši na dan". S tem odpade vse gl Bragga in Trunkova priča padla v vodo.

Jemljem na znanje, da Trunk ni terorist in da se on stojno obnaša napram bolnikom. To me veseli. Dalje me zanima samo še en stavek v odgovoru mojega prijatelja, ki glasi: "Da je duša in s tem smrtno življenje, se dokazuje vsem znanstveno (od mene p) črtano" do najskrajnejše dence." To me zanima, za stven dokaz do "najskrajnej evidence" me zelo zanima in bi ga videl. To je vse, kar zanima. Vse drugo ni nič.

Starokopitnost najškodljivejše vrste! Delavci nove industrije naj bodo razdeljeni na dvoje in kadar tesarska unija zahtajka, bodo poklicani samo lesni delavci v tovarnah radioaparatorov. Po njegovem mnenju spadajo ti delavci deloma k tesarski in deloma k električarski uniji, zato je dal tema unijama jurisdikcijo nad industrijo radioaparatorov.

Kaj sem videl v Rusiji

Potovanja v Rusijo in dogodki v boljševiški komun.

Piše Janip Johović, Pittsburgh, Pa.

Meseca februarja 1928 je izšel v "Radniku" dopis, v katerem je neki Marko Lukin pisal o komuni "Krasnoje Znamja" (rdeči prapor) v okrožju Kersona, berislavski rajon, Ukrajina. Pisal je, kako je dobro v tej komun, v kateri se nahaja več Hrvatov, koliko imajo živine, koliko polja, šume itd. Obenem je pisal, da hitro potrebujejo še petnajst naših ljudi v komun.

Ta dopis me je tako razvnel, da sem začel resno misliti na odhod v Rusijo. Na misel mi ni prišlo, da bi dotičniku pisal za natančne podatke, ali da bi se obrnil na "Radnik", da li je to vse resnica. "Radnik" je tako poročal—in morala je biti resnica!

V onem času so bile bolj slabe delavske razmere v Pittsburghu in okolici. Zakaj se bi torej šel nadalje tukaj mučil in čakal na milost ameriških kapitalistov? Ali ni boljše, da grem v to komun, kjer bom delal skupaj z drugimi in kjer bomo "vsi dajali komun, ki so možni in komun, ko nam dajala po potrebi"? Kaj mi bodo otroci v Ameriki? Sužnji profinitnega sistema kakor sem sam. Boljša bodočnost jih čaka v Rusiji, kjer bodo hodili v šole, postali člani komunistične mladinske lige in potem člani stranke. Ako so dobre glave, lahko pojdejo v višje šole in postanejo učeni strokovnjaki, ki jih Rusija toliko potrebuje. Jaz in žena se zadovoljiva z malim, samo da nam deca svobodnejše in bistrejše gleda v bodočnost.

Tako sem mislil in govoril z ženo in z dvojčico najbližnjih simpatizirjev, Stjepanom Poljakom in Nikolom Brozom, ki sta kasneje šla z nami v Rusijo. Po več tednih razgovaranja in posvetovanja smo se odločili, da pojdemo. Slabše nam ne more biti kot je v Pittsburghu! Zakaj ne? V delavski državi? Kapitalistična Amerika in Sovjetska Rusija — Bog i šekiraj! "Gremo, pa je! Kaj čakamo?" smo govorili med seboj.

Moja soproga se je sprva bala iti v Rusijo. Otroci so tukaj, stiri so od dveh do dvanajst let, to ni šala. Končno je tudi ona pristala. Saj je toliko dobrega čula o Rusiji in komunizmu, da je bilo težko pregovoriti. Pili dati hočemo našo hišico in narja bo dosti za pristop v muno in za pot v Rusijo, tudi za povratek, če kdaj pritož, do tega, da se moramo vrn. Toda daleč je bila naša misel povratka!

Prvi naš korak je bil, da s pisali na newyorški urad organizacije, ki se imenuje "Social for Technical Aid to Union Socialist Soviet Republics". Je ruska agentura, ki pošilja ljudi iz Amerike v posamejne komun v Rusiji.

Dobili smo odgovor, da je komun "Krasnoje Znamje" stator za več novih članov. V nov član mora vplačati \$500 članarino v komun in imeti na doli dovolj denarja za potne stroške. Dalje so nam pisali, da namamo vzeti s seboj dosti to obleke, od katere ni treba plaati nobene carine.

Ko je bilo vse urejeno v Pittsburghu, smo se odpeljali v New York. Naša pot je bila v onenjeni urad, kjer smo plačali stopnino v komun in dobili stopnino, na katerih je pisalo, potujemo v dotično komun. Jaz sem bil toliko previden, sem poleg tega vzel še ameriški potni list in moj državljanski papir. Neki komunisti so to rekli, da tega ni treba, kajti kar postanem državljani svobodne delavske države, bo to več vredno kakor vse ameriške potnike. Na srečo jih nisem poslušal.

Dne 8. maja 1928 smo zapustili Ameriko na parniku "Kris". Na parniku je bila skupna na 56 oseb, ne vstavej otrok, so šle v Rusijo. Nekateri so v druge komun, drugi na obilo. V tej grupi so bili Rusi, Fini, Slovaki in pet Hrvatov. Poljski smo bili sledeči Hrvaški, Stepan Poljak in Nikola Broz, Pittsburgha. Albert Lučič in Jaka proga iz Bellaira, Ohio, in Jaka Nekič iz Chisholma, Minn. R. zen nas petorice Hrvatov je sloj isto komun s šest drugih. štirje Slovaki in dva Rusi. K more biti boljše? Eto s mi Rusov, ki razumejo jezik, lahko govorijo za nas, ko pridemo v Rusijo! Od njih se tudi na čimo nekaj ruskega že med potjo! Vse je kot mora biti. (Dalje prihodnje.)

MLADINSKI LIST JE TUDI ZA ODRASLE ALI STE NAROČENI NANJ?

Vesti iz Jugoslavije

Pribećivši protiv proslavi proboja

(Izvirno.)
Povodom priprave za proslavu solunskog proboja je Pribećivši izjavio naslednje:

"Vsa leta je bila strašna suša. Bosna in Hercegovina stradala, pravtako Dalmacija, hrvatsko Primorje, Lika, Zagorje in še mnogo drugih pokrajin. A za proslavo se mečejo milijoni, medtem ko je v državi poljati tak, da bi preje morali jokati kot pa proslavljati.

Železnice izkazuje deficit milijardo in pol, a ob proslavi bodo izdali nad 100.000 brezplačnih vojnih kart. Ni lepo, da se proslavlja v času, ko vlada v državi tako katastrofalni spopad in ko narod obupa za la-potom. Vse to bi se lahko proslavilo drugič, ko bi se razmere v državi uredile in bi bil narod srečnejši kot je zdaj. Ne bi nam proslave pobegnile, če bi jih iz obzira do bede in nesreče naroda odpovedali."

Za proslavo pripravljajo na vso silo. Prisostvovala bodo delegacije skoro cele Evrope. Uprava Beograda je zato ukazala, naj meščani okrasijo svoje hiše. Prav tako bo beograjski kolodvor okrašen in spremenjen v cel vrst.

Na Banjičkom brdu pri Beogradu pa se je te dni obdržal poukazni defile armade, ki bo sodelovala pri paradi. Pri tem poukazu je sodelovalo tudi 140 avijonov.

Socijalistični poslanec proti terorju Korošca

Socijalistični poslanec a. Petajan je vložil pri notranjem ministru dr. Korošcu interpelacijo radi terorja v Sloveniji. Interpelacija začena takole:

"Zadnje mesece sem vrše policijske oblasti, ki stoje pod vašim zapovedništvom, številne hišne preiskave, aretacije in podobna preganjanja in to največ med delavstvom, ne da bi prizadevali sploh vedeti, česa se jih umniči in doži. Pod pretezo, da gre za zasledovanje državni nevarnega komunističnega gibanja, preganjanje policijske oblasti vse in vsakogar, kakor se jim pač zdi. Vam, g. minister, je gotovo prav dobro znano, da komunistično gibanje pri nas ni niti najmanj državni nevarno, najmanj pa svojem obsegu. Nastopanje policijskih oblasti in njihovih organov, policajev in žandarjev pa vzbuja upravičen sum, da policija ne išče samo "državi nevarne elemente", ampak da je po famoznem izjemen zakonu o zaščiti države, ki omogoča vsako tudi največje zlorabe državne oblasti in preganjanje tudi najbolj nedolžnih ljudi, ukazani splošen progon delavcev, tudi tistih, ki so notorično organizirani socijalisti ali pa vsaj socijalističnega prepričanja in pripadniki Soc. stranke."

Potem navaja interpelacija nekaj posameznih slučajev o preiskavah in Rajhenburgu, Kovežu, Zalogu, kjer so policijski organi plenili same dovoljene knjige in spise in kjer so se Tolstojev proslave vršile pod strogo kontrolo.

Dalje trdi, da je po teh zakonih izpostavljen preganjanju vsak državljan, ki ni pristal vladajočega režima, da pri sličnih procesih sodišče sploh ne najde nikakega prestopka, a se preganjanja kljub temu vršijo, dan na dan.

Poslanec zahteva pojasnila in da se te metode odpravijo.

Pretepi in "bojot" opozicije

Sicer se je že nekoliko polegla borba med koalicio in vladnimi strankami in je v zadnjem času bolj tišina orožje opozicije, vendar se tu pa tam še pokaže nepetost, ki vlada med režimovci in opozicijo.

Tako je prišlo do pretepa na shodi kmečko-demokratske koalije v Cetingradu. Shoda so se udeležili mnogi pristalci opozicije. Koj med govorom prvega govornika pa je prišlo do nemirnosti. Skupina muslimanov je prišla nekaj protestirati, naka so jih reditelji pozvali k redu. Kako so jih pozvali, nam ne poročajo. Prišlo pa je pri tem do pretepa, naka je bil shod razpuščen.

Zagrebaško društvo gostilničarjev in kavarnarjev pa je začelo akcijo, da se v Zagrebu usnuje posebna organizacija, v kateri naj bi se združili vsi prečasniki gostilničarji, kavarnarji in hotelirji. To je radi tega ker plačujejo gostilničarji v Srbiji in Crni gori manjše davke in takse kot pa njihovi tovariši v prečasnih kraji. Obvestili so vse organizacije o tej nameri. Hrvatske organizacije so se baje še izrekle zanj, čakajo samo še odgovor slovenskih gostilničarjev in kavarnarjev.

Tako se hočejo Hrvati odutjiti od Srbov.

Vnema pri pobiranju davkov

Silno vneme so naše davčne oblasti. Več davkov izterjajo kot jim je treba. Tako je bilo za avgust predvideno po budžetu 139 milijonov, a izterjali so 177 milijonov dinarjev neposrednih davkov in prirezov. Torej so v enem mesecu nabrali 38 milijonov dinarjev več davka kot bi ga jim bilo treba izveliti iz naroda. To je morda uspeh svoječasne povelja Korošceve vlade, da se imajo vsi davki točno in čimprej izterjati.

In Hrvatje so grozili, da davkov ne bodo plačevali.

Iz politne ambulante somborskega vlaka je bilo med vožnjo ukradenih 822.500 dinarjev. Sumilo se je nekega Tafića, bivšega poštnega uradnika, ki je bil pred dvema leti odpuščen iz službe. Res so ga tudi ujeli v Kamenici, kjer so pri njem tudi našli denar.

Steklarjeva stavka še vedno traja. Pri pogajanjih so predlagali, da se uvede sličen mezdni sistem, kot ga imajo češki steklarji. Zdjaj je odšla delegacija steklarjev v Češko, prav tako tudi vodstvo steklarov, da tam pregledajo ta sistem, ki ga ustegejo biti deležni. Potem se bodo pogajanja nadaljevala. Stavka je še vedno kompaktna.

Avstrijska tvrda "Steyer", tovarna koles, avtomobilov in motornih koles je sklenila postaviti tudi v Šiški lastno tovarno za avtomobile. Za ta namen so že kupili svet.

Smrtina kosa. V Ljubljani je umrl trgovski zastopnik Ferdinand Sever. V Celju so umrli v javni bolnici 38 letni ruski emigrant Jakob Vžiga, delavec, 82 letni občinski revez Janez Dolar iz Sp. Slemen, 65 letni Meka Torinec iz Gaberja in 7 letna Leopoldina Leskovšek iz Sp. Penice v šentjurski okolici. V Mariboru je umrla po kratki bolezni v 46. letu starosti Marija Pregledova, soproga krojaškega mojstra. V Jajcu v Bosni je preminul Ivan Cukelj, računski svetnik v p. Bil je doma iz Vrhnik. Gimnazijo je dovršil v Ljubljani, potem pa je služil kot računski uradnik v Sarajevu in v Zenici. — 5. okt. je umrl v visoki starosti 77 let naš rojak upokojeni profesor Josip Strukelj, ki je več decenij predaval na tamkajšnji gimnaziji nemški in italijanski jezik. — V Ljubljanski javni bolnici je izdihnil 10. okt. železniški uradnik Dominik Potnik. — V Kranju je v starosti 70 let umrl Ferdinand Pollak, trgovec in posetnik, častni občan in bivši župan mesta Kranja. — V Ljubljani je po daljšem trpljenju preminul Luka Vihar, bivši urar, star 66 let.

IZ PRIMORJA

Tudi v cerkvi pozivajo ljudi na delo v Argentini! Z Buzenice na Istri poročajo, da se pripravljajo zopet večja skupina domaćinov na pot v Argentino. Tam je že mnogo strinov. Čuli so celo v cerkvi poziv na delo v Argentino, češ da so doma razmere pretežke, pa da se nudi zaslužek v Ameriki! Kmetje se niso mogli dovolj načuditi, da so čuli celo v cerkvi nasvet, da naj se izselijo s svoje rodne grude. Fasisti delajo v to smer z vso silo, sedaj prihaja tudi cerkev in njim v pomoč in duhovnik kaže pot domačemu slovenskemu prebivalstvu v Ameriko, da se polasti polgama njegove zemlje laški živeli.

Problemi tujerodca

Dokaz o zakonitem prihodu iz Kanade.

Vprašanje: Stanoval sem nekaj časa v Kanadi in prišel sem od tam v Združene države 1. 1916. Sedel sem na vlak v Montrealu, pregledali so me nekje ob meji in plačal sem glavarino. Sedaj sem vložil prošnjo za drugi papir, ali vrli so mi jo, češ da ne morejo najti zapiska o mojem prihodu. Kako naj dokažem, da sem bil zakonito pripuščen v Združene države? — D. O. Passaic, N. J.

Odgovor: Tiskovina, ki se rabi za predhodno prošnjo, za naturalizacijo, takozvani Form 2214, ima poseben odstavek za one, ki so prišli v Združene države skozi Kanado ali Mehiko. Iz tam natiskanih vprašanj je razvidno, da treba navesti kraj, kjer ste se izrekli, ko ste prišli v Kanado, in kdaj, nadalje kraj, iz katerega ste se spravili na pot v Združene države, in kje in kdaj ste bili pregledani od priseljeniške oblasti. Ako se ne morete spomniti natančnega dne in kraja ob meji, kjer ste bili pregledani, navedite ime mesta, kjer ste kupili železniški listek, iz mesta v Združenih državah, kamor ste bili namenjeni. To utegne pomagati priseljeniški oblasti, da najde zapis o Vašem prihodu. Največje važnosti je, da navedete natančno, pod kakim imenom ste prišli v to deželo.

Dostikrat se dogaja, da ljudje, ki so prišli v Združene države pred mnogimi leti, ne morejo dokazati, da so zakonito prišli v to deželo, bodisi kar se na spominja okolnosti svojega prihoda ali ker priseljeniške oblasti ne morejo najti zapisa o njihovem prihodu. Predlagalo se je že v kongresu, da bi se omogočila naturalizacija onih imozemcev, ki so prišli v Združene države pred vpeljavo kvotnega zakona in ki iz enega ali drugega razloga si ne morejo priskrbiti sprčičevala o zakonitem prihodu.

Poroke in volilna pravica

Vprašanje: 1) Lani sem se poročil z ameriško državljanjo. Jaz sam nisem še državljan Združenih držav. Ali ima moja žena pravico registrirati se in voliti ob prihodnjih volitvah? — I. J., New York City.

2.) Moj mož je postal ameriški državljan 1. 1921; istega leta sva se poročila. Ali smem voliti? — C. S., Chicago, Ill.

Odgovor: Odgovor na obe vprašanja je "da". Po zakonu Cable Act, ki je v veljavi od 22. septembra 1922 naprej, je Amerikanka, poročena z imozemcem, ostala ameriška državljanica, razun ako se je formalno odpovedala ameriškem državljanstvu ali ako se je poročila z imozemcem, ki ne more postati ameriški državljan, kot na pr. Japonec ali Kitajec. Če pa taka Amerikanka stanuje dve leti v deželi svojega moža ali pet let drugod v imozemstvu, potem nastane domneva, da se je odpovedala ameriškem državljanstvu.

Ravnatoko nima poroka sedaj nikakega vpliva na državljanstvo žene. Po 22. septembru 1922 žena ameriškega državljanca, ako je imozemka, ostane imozemka, dokler se sama ne naturalizira. Veljavnost zakona pa ne sega nazaj. One ženske, ki so pred 22. septembrom 1922 postale ameriške državljanke valed poroke, ostale so državljanke in zato imajo volilno pravico.

Residenčna kvalifikacija za volilce

Vprašanje: V minolem januarju sem se preselil iz Illinoisa v Ohio. Jaz sam ameriški državljan od 1. 1925. Smem se registrirati in voliti v svojem novem bivališču? — C. G., Youngstown, O.

Odgovor: V državah Ohio, New York, New Jersey, Illinois in 30 drugih državah se od volice zahteva vsaj enoletno bivanje v dotični državi. Radi tega vi ne morete voliti. V državi Ohio se poleg tega zahteva bivanje od vsaj 90 dni v County in 30 dni v precinctu, kjer se registrira. Predpisi glede residence v County oziroma volilnem okraju so jake različne po državah.

Državni lovski zakoni

Vprašanje: Moj prijatelj, ki je lastnik farne v Pennsylvaniji, me je povabil na obisk za časa, ko je dovoljen lov na srne. Ker nisem ameriški državljan, bi rad znal, če je res, da je imozemcem prepovedano iti na lov v tej deželi. Prosim tudi, da mi poveste, kako dolgo traja lovska sezona in kdaj začne. — R. S., Brooklyn, N. Y.

Odgovor: Vsaka država ima svoje lovske zakone. V Pennsylvaniji se smejo jeleni (brez rogov) postreljati le v dobi med 1. decembrom in 15. istega meseca. V nekaterih drugih državah je lov na jelene sploh prepovedan. Res je, da mnoge države, med temi Pennsylvanija, Colorado, Connecticut in Illinois, ne dajejo imozemcem lovske licence. V Pennsylvaniji je za imozemce nezakonito celo imeti pse in puške. V nekaterih drugih državah, ki dovoljujejo lov tudi imozemcem, je pristojbina za lovsko licenco trikrat ali večkrat višja za imozemce kot za tam nastanjene državljanke.

Na drugi strani pa smejo farmarji v večini držav loviti tekoč otvorne sezone brez licence, ali le na zemlji, ki jo posedujejo ali imajo v najemu. Ta privilegij pa je navadno omejen le na člane farmerjeve družine in na njegove nastavitelce.

Kdor se zanima za lov, naj si priskrbi od državne oblasti (State Game Commission) popoln opis lovskih zakonov v dotični državi. Tudi poljedelski department je izdal opis lovskih zakonov v raznih državah za sezono 1928-29. Pišite na U. S. Department of Agriculture, Washington, D. C., za Farmer's Bulletin No. 1676.

Priče za naturalizacijo v dokaz bivanja v drugi državi.

Vprašanje: Izmed zadnjih petih letih sem stanoval tri leta v Pennsylvaniji in dve leti v Ohio. Kako naj dobim priče, ki naj dokazujejo, da sem stanoval pet let v Združenih državah, kakor to zakon zahteva? — O. M., Braddock, Pa.

Vprašanje: Kadar vložite prošnjo za naturalizacijo, navedite imena dveh prič v Vaši naselbini, ki sta ameriška državljanca in ki naj potrdita, da sta Vas osebno poznala tekom zadnjih treh let. Na to Vas bodo vprašali za imena dveh drugih prič v Ohio, ki naj potrdita Vaše dveletno bivanje v tej državi. Naturalizacijski urad bo izprašal prvi par prič, ko Vas pozove na izpit in vložitev formalne naturalizacijske prošnje. Naturalizacijski urad sam bo poskrbel za izprašanje drugega para prič tam, kjer stanujeta. Zapisnik o njunem zaslišanju se o pošlje naturalizacijskemu ravnatelju v Vašem okraju. Vse kar imate storiti, je to, da si priskrbite imena dveh prič, ki sta voljna izpričati glede Vašega moralnega značaja in bivanja tekom dveh let v državi Ohio.

Dohodninski davek na visoka dohodke

Vprašanje: Čital sem, da najvišji davčni odstotek za dohodninski davek je po novem zakonu 5 odst. Jaz seveda nisem milijonar, rad bi le vedel, koliko davka morajo plačevati ljudje z velikimi dohodki. Ali res le 5%? — I. F., Ithaca, N. Y.

Odgovor: Res je sicer, da najvišji "normalni davek" na dohodke čez \$11.000 na leto znaša le 5%. Ali dohodki čez ta znesek so tudi podvrženi dodatnemu davku (surtax), ki je dostikrat tri ali štirikrat višji kot normalni davek. Na primer, človek, ki ima \$100.000 dohodka na leto, plačuje 5 odst. čez svoje osebne odbitke (\$1500 za samec in \$3500 za poročene ljudi). Njegova normalna takan bi torej znašala \$4500. Ali on mora dodatno tudi plačati kot "surtax" 19%, kar pomenja dodatnih \$16.265. Človek, ki ima dohodek enega miliona na leto (in jih je nekoliko takih ljudi), plačuje normalno 5% takao in "surtax" od 20%, skupaj torej \$241.529 davka.

Tajzgodci in skupne prebivalce stro v Alaski.

Vprašanje: Koliko prebivalcev je v Alaski in koliko tujerodcev? — A. M., Toronto.

Odgovor: Prebivalstvo Alaske je 1. 1920 znašalo 55.000, vatevsi približno 27.000 Indijancev in Eskimezov. Od belokoz-

Po 7. oktobra v Avstriji

Koliko strahu in koliko skrbi pa tudi stroškov za prazen nič! Sedmi oktober je še pred kakimi štirinajstimi dnevi bil strah in groza za mnoge ljudi v Avstriji, toda čimbalj se je bližal, tem manj se je zdel nevaren. Že pred dobrim pol letom so Heimwehrovi napovedali svoj pohod v rdeči delavski center. To je sicer bila precejšnja prednost, toda "strategi" so si mislili: bolje preje kot pozneje, kajti sociji postajajo od dne do dne močnejši; zato ni umestno odlašati, ako naj sploh dosežemo kak uspeh. Seveda je bilo korajžje več kot pa moči, kajti moč je samo tam, kjer je idealizem, tega pa pri kupljenih dušah ni. Heimwehrovi voditelji imajo gotovo danes takega mačka, kot ga niso še nikoli imeli, to pa tembolj, ker so se malo preveč bahali ter preveč pokazali svoje karte. Saj so rekli, da je njihov pohod v Wiener-Neustadt strogo političen, da je to prvi polizkus za posejnejši pohod na Dunaj, kjer je treba napraviti "red", to se pravi: parlament, ki zanje ni nič vreden, treba razgnati, odpraviti republiko in demokracijo ter zavladati po receptu Horthyja ali še raje Mussolinija.

No, sedaj pa je veselje proč in maršsko si je oddahnil, kajti fašistični polizkus se je temeljito ponesrečil, kakor bi se bil svoječasnno tudi Mussolinijev ponesrečil, ako bi bil italijanski proletarijat pameten — kajti močan je bil dovolj! In danes lahko rečemo, da je bil tudi 7. oktober dobra šola ne le za delavstvo Avstrije, ampak za delavstvo vseh dežel, kjer fašistična hrida vdira svoje glavo. Avstrijsko delavstvo je ponovno pokazalo svojo socijalistično zrelost. Lahko si vsakdo zračuna na prete, kako bi bilo danes tam, če bi n. pr. imeli komunisti več besede. Tudi v Wiener-Neustadtu so hoteli maloštevilni komunisti svojo lonček pristavit, toda samo enkrat so oni socijaliste prevrtili in jih ne bodo več!

Iz poročil torej izvem, da je potekel dan 7. oktobra v Wiener-Neustadtu v največjem miru in redu, da ni teklo niti kaplje človeške krvi, da si bila tam koncentrirana ena tretjina male avstrijske vojske z vsami svojimi morilnimi sredstvi in da niso manjkale niti ograje iz bodeče žice. Mesto je bilo v popolni rdeči obleki, ker so namreč Heimwehrovi pozvali prebivalce, da naj razvesijo zastave. Te njihovi želji so prebivalci Neustadta ustregli, samo s to razliko, da so razvesili ne zeleno-bele, marveč rdeče zastave. Pa ne samo, da so razvesili izredno mnogo zastav, ampak so okrasili vsa okna in celo vrata so opletli z rdečimi girlandami, medtem ko je bilo heimwehrovskih zastav v celem mestu kakih 5!

Koliko je bilo po številu Heimwehrov, se še ne da točno reči; bilo pa jih je vsekakor manj kot so napovedali. En vlak jih je pripeljal namesto 1700 samo 700; trije vlaki pa so se morali sploh radi premale frekvence odpovedati. Prišlo jih je razmeroma največ iz Stajerske, in sicer z razvirjev zloglasne Alpinske družbe, ki izvaja, valed vladajoče krize, najhujši teror nad onim delavstvom, ki je kolikaj odvisno od tega podjetja. Kdor noče pristopiti k Heimwehru, temu se odpove dolo in cela družina leti iz naturalnega stanovanja na cesto. Nasproti ni bilo iz cele Niževavstrijske več kot tisoč "Hahnschwanzlerjev", kakor jih tam imenujejo in pa okrog 1000 študentov iz Dunaja. Cela "armada" dr. Steidleja je tedaj štela komaj okrog 11.000 glav in ravno toliko je bilo vojakov ter žandarjev, ki so jih čuvali, da jih ne bi "Schutshund" pojedel za južno.

Na delavski izlet pa so bili povabljeni samo delavci iz bližje ležečih industrijskih centrov brez Dunaja. Iz Dunaja je pri-nega prebivalstva je bilo 11.600 tujerodcev in kakih 7000 otrok tujerodnih staršev. Izmed tujerodcev je bilo 2170 iz Norveške, 1700 iz Švedske, 850 iz Nemčije, 800 iz Finske, 540 iz Jugoslavije, 370 iz Danske, 440 iz Rusije, 330 iz Italije in 80 iz Poljske.

F. L. I. S.

Šlo samo 7000 rediteljev Schutzbanda. Pa že to je daleč nadkrililo soldnerje, ki so menda samo prišli v Wiener-Neustadt k — masli! Socijalni demokrati so imeli na Glavnem trgu velikanski shod, na katerem so imeli sijajne govore ss. dr. Renner, Deutsch, Helmer, Richter in drugi. Značilno je, da so prišli v Wiener-Neustadt socijalistični poslanci iz Belgije in Češke. Sicer pa je dobila socijalistična stranka mnogo poždravov iz raznih držav, od katerih je bil oni angleške delavske stranke najbolj značilen, ki izraža upanje, da bo znalo avstrijsko delavstvo s fašizmom obračunati. Heimwehrovi so tedaj odšli klaverno kot so prišli in na misel jim gotovo ne pride, da bi še katerikrat šli v Wiener-Neustadt izvažati, a še mnogo manj na — Dunaj!

Živel zaveden avstrijski proletarijat! "D. P."

Šest oseb žrtve požara

Chicago. — V požaru, ki je v torek jutraj nastal v Eagle hotelu, 516 So. State St., ki je deloma razdelal poslopje, je zgubilo šest oseb svoje življenje, več drugih je pa dobilo teške poškodbe, ko so bežali iz gorečega poslopja. Na kakšen način je ogenj nastal, ni znano.

Slepar aretiran

Chicago. — John Neville je bil v torek aretiran radi raznih sleparij, katere je napravil v zadnjih mesecih. Obdolžen je, da je prodajal delnice neke oljne družbe in je na ta način ogro-ljujal veliko ljudi.

Velik požar

Detroit, Mich. — V ponedeljek je nastal iz nenannega vzroka ogenj v tovarni Ajax Bolt & Screw Co., ki je deloma razdelal poslopje in napravil škodo za štiri sto dolarjev.

Pri zdravniku

— Vi trpite torej na kroničnem zastrupljenju z nikotinom? — Gospod doktor, saj sploh ne kadim.

— Tega vas nisem vprašal. Sicer bi mi morali pa takoj povedati, da bi ne motli diagnoze.

Vojni dobilkar na potovanju.

— Kako so ti ugajale Benetke?

— Nič kaj posebno. Ustavili smo se samo dva dni. Tam je bilo vse pod vodo.

Vijugnost

— Prosim vas, kje je pošta?

— Tamje za ogrom, to ve vsak bedak!"

— No vidite, prav zato sem se obrnil na vas!"

ITALIJANSKE HARMONIKE

RUATTA HERENELLI & CO.
1814 Blue Island Ave. Dept. 16, Chicago, Ill.

STE LJ ALABE VOLJE?

Ako ste alabe volje, tedaj poskusite

TRINERJEVO GRENKO VINO

ki vas popolnoma prevredli. Kremkavost se spremeni v nasmeh, vi se bodede počutili novega moča. Ta nezaljšljiva žledena tonika odpravi neprebavnost, slab apetit, saprtnico in glavohol. V vseh lekarnah. Pišite po brezplačni vzorec na Jos. Triner Co., 1333 So. Ashland Ave., Chicago, Ill., in priložite 10c za poštne troške.

BREZPLAČNI VZOREC KUPON

Ime

Ulica

Mesto, država

SEST DNI PREKO OCEANA

Najhitrejša in najbolj udobna pot za potovanje na evropski paradiži.

FRANCE, - - 26. oktobra

(Ob polnoči.)

PARIS, 2. nov. - 30. nov.

(Ob polnoči.)

Ile de France, 16. nov. - 7. dec.

(Ob polnoči.)

Najhitrejša pot na kontinent. Vabimo je v posetiti kabin in svetni materialni udobnosti. — Pišite in slavn francoska kuhinja. Izredno nizke cene.

Vprašajte kateregakoli poslaščnega agenta ali

FRENCH LINE

313 N. Michigan Ave. Chicago, Ill.

Trpela je na oslabelosti in pomankanju spanja.

"Bila sem popolnoma oslabilena," pravi Mrs. Grace Cochran, Marion, Ind. "Imam sem napad slabelosti in po nudi nisem mogla počivati. Nis zloženja Nuga-Tone mi je veliko pomagalo." Trpeli bodi ostro hvalilni izpisi iz drugih svetov. Podoben Nuga-Tone je tudi v vašem zdravju, ki pomeni tudi v težjih slučajih. Več kot milijon ljudi je dobilo v Nuga-Tone novo zdravje in moč, in ako ste vi enih iz teh ljudi, tedaj poskusite to zdravilo.

Nuga-Tone pomaga čudovito pri bolečinah, slabosti, apatiji, plinih želodca, nezgodni letar in drugih vaših organov, slabočelnosti, omotici, napadu slabelosti, revmatični napadi in izredno svetlo. Podoben Nuga-Tone in preprečite to, da je to najboljši graditelj zdravja in moči, kar ste jih še imeli. Nuga-Tone se prodaja po vseh lekarnah v zdravili, in ako ga vaš trgovski ali zdravnik ne razpolaga, da ga za vas naroči od založnika v zdravili. (Adv.)

Naročite Mladinski list, najboljši mesečnik za slovensko mladino!

VELIKI BOŽIČNI IZLET V JUGOSLAVIJO

Praslanje božične presenke v stari domovini in pridružitve se temu izletu na lepem ekspresnem parniku

AQUITANIA 5. DECEMBRA

Ta izlet je pod vodstvom gosp. S. Vukovića, iz našega urada v New Yorku, kateri bo za vas opravil vse formalnosti na potu, kakor tudi skrbel za prilagaj, železniške vorne listke, itd., ter vas s tem reši vseh težav na potovanju.

DRUGI BOŽIČNI IZLETI:
Mauretania — 28. novembra
pod vodstvom gosp. Goldenitza iz našega urada v Pittsburghu
Berengaria — 14. decembra
pod vodstvom gosp. A. Markusa, iz našega urada v New Yorku.

Zavarujte si svojo rezervacijo takoj za dobro posteljo v privatni kabini, kjer je prostora za 2 do 4 osebe.

Vprašajte kateregakoli zastopnika Cunard proge, ali pa pišite naravnost

CUNARD LINE

346 N. Michigan Ave. Chicago, Ill.

Geoffroy Daireaux:

Ograda Dona Cornelia

Pričinja se je mila in topla poletna noč. Celedonio je živahno gnil svojo tropo konj proti jugu. Ido preko poljan in ograjenih zemljišč, je pustil daleč za seboj mestce Guamini. Dirjal je po nizini, ki je zginjala v rastočih sencih, ko je zapazil na vrhu pešene sipine, ozarjene z zadnjim svitom, troje jezdecev, v katerih je spoznal takoj oddelek žandarmerije. Ustavil je svojo tropo (tropa konj) v visoki travi, stopil s sedla, snel kobilo zvonček ter hitro nadaljeval s konji svojo pot, odsej kar moči natihome, da bi se čim prej oddaljil od te neljubne prikazni. V naslednjem trenutku je stal pred vhom ograde, katere so pa na svoje začudenje ni prav nič spominjale, dasiravno ni bila nova. Odprti vhod ni bil zastražen in Celedonio je krenil skozenj, čeprav se ni rad spuščal v zagrajena zemljišča. Topot mu je pa bila ograda pribežališče pred nezapljujivimi policisti, nahajajočimi se vrh pečene hribe. Nato je hitel proti jugu do druge nasprotni strani ograde, katero je kmalu dosegel, in vzdolž nje nadaljeval svojo pot.

Noč je bila dovolj svetla, da je mogel videti, kako je bila ograda jako povirno zgrajena samo s petro tenkih, nebarvanih železnih žic, pritrjenih na šibke, zvite kole. Nobenega izhoda ni našel, koder bi mogel zopet ven. Na nekem mestu, kjer se mu je zdela žica močno napeta, jo je s krepkim zamahom svojega noža poskusil prelomiti. Polzku se mu ni prav nič posrečilo, pač pa se je počeva klina razletela na dvoje, da bi bila žica kolikaj načeta.

Celedonio je prišel zopet divje poditi svojo tropo vzdolž ograde, da bi našel kod izhoda, ker drugače ni bilo mogoče priti iz ograde. Toda vse nočne ure so potekle, ne da bi bil našel odprtino; in zdela se mu je, da ga šibki kole motijo posmehljivo, ko so ga zagledali ob solnčnem vzhodu, kako kar naprej dirja in poganja pred seboj svojo izmučeno tropo.

Celedonio sam ni bil nič manj truden in postal je tudi lačen. Peljal je svojo tropo konj na mesto, zadosti oddaljeno od ograde, kjer je rastle lepa trava, sam pa se je podal proti hivalšču, ki ga je opazil nedaleč od tod.

Ko je prišel do palenke (koli pred hišo, kamor privezujejo konje) je zaklical. Iz hiše je stopil postaran gauch (izg. gauč, v. ž. noameriški živinorejec). V roki je držal mate (posoda iz neke vrste buče za yerbo, paraguajski čaj) in smehljaje se je tako kakor se smehljajo ljudje, ki so že mnogo doživeli. Vprašal je doleca za dobrovoljno ljubeznivostjo, s čim mu more potrebi. Celedonio ga je najprvo poprosil za kozarec vode; bil je zelo žejen, a potreboval bi tudi drugega okrepila. Ko je vrnil železni kozarec, je vprašal, kje se nahaja glavna estanca.

"Toda prijatelj, saj ste že tam," mu je odgovoril gauch, "in ta hiša je vam na uslugo." "Hvala, gospod," je dejal Celedonio. "Toda, kje pa je vhod na tej strani ograje? Sinoči sem šel skozi neka vrata, katera sem našel odprta, toda izhoda nisem mogel najti."

"To je pa čudno," je vzkliknil stavec. "Zakaj pa niste prerezali železnih žic. Na vsak način..."

"Ne bi si bil upal," je odvrnil Celedonio, delajoč se nedolžnega. "Gospod, povejte mi ali je to zemljišče veliko."

"Majhno, prijatelj, zelo majhno. Izhod, katerega iščete, je tamle pred nami in ga lahko kmalu dosežete. Toda, ako je vas volja, ali ne bi hoteli nekoliko početi, izpiti kako mate čaja in kaj prigrizniti. Tako malo uspeha ste imeli."

"To je raditega, ker sem bil neroden," je dejal Celedonio. "Najbrže sem šel včeraj mimo vrat, o katerih govorite, ne da bi jih bil opazil; ker se mu mudilo, bi rad takoj nadaljeval svojo pot."

"Kakor vam je drago prijatelj. Kar pojdite!"

Ko se je bil Celedonio zahvalil za ponudeno mu gostoljubje, katerega se, Bog vedi zakaj, ni upal sprejeti, je šel iskati svojo tropo. Našel jo je pri majhni mlaki; konji so se napasli in napojili. Celedonio je privezal sedlo na drugega konja, zopet privezal zvonček kobili okoli vratu in krenil v smer, ki mu jo je bil naznačil stavec.

Jezdil je v diru in dirjal tako dolgo, da je zmučil svojega konja. Vzel si je drugega in zopet jezdit ure dolgo. Rosa se je že posušila, sence so postajale vedno krajše, sonce je vedno bolj pripekalo, lakota se je vedno močneje oglašala in Celedonio še vedno ni videl ne ograje ne izhoda.

Sele ko je zahajalo sonce, je znova ugledal hišo, kjer se je bil zjutraj sgovorjal z onim stavec. Ni vedel, ali bi se smejal ali jezil. Toda, kaj storiti? Bil je popolnoma opešan od lakote in utrujenosti. Zbral je svoje konje na istem mestu kot prej ter se napotil s posvečeno glavo proti palenki.

Stavec je sprejel gaucha s istim gostoljubnim nasmehom.

"Ze nazaj, prijatelj," je zaklical. "Zdi se mi, že niste bili zelo daleč. Ali je vam šlo po sreči?"

"Ni bilo ravno slabo," je odvrnil Celedonio brzdajoč se, da ne bi poslal hudomušnega starca k vragu.

"Gotovo ste izmučeni? Pojdite v kuhinjo, tam boste našli ljudi. Pojdite, in razsedajte se vašega konja. Dali vam bodo večerje."

Celedonio je razsedal konja, vstopil in krenil v kuhinjo. Tu je našel več mož, ki so sedeli okoli ognja, pili čaj in kadili, čakajoči, da bo pečenka gotova. Sicer pa ni bilo nič živahnosti. Vsi so bili videti utrujeni kakor po kakem mučnem opravilu.

Celedonio je pozdravil in se vsedel. V vseh pogledih, ki so se upirali vanj, je čutil neko zasmehljivo sočutje. Ponudili so mu čaja. Ah, kako se mu je po tem dolgem postu silno lepo prišlo, da si jim tega ni povedal in že ob pogledu na pečenko so se mu cedile slane.

Oni, ki je moral biti paznik, je anel razenjen ter zašasil v zemljo, potem je ponudil novodolcecu kot ter mu dejal, ne da bi ga pogledal.

"Vzemite, tovariš! Morda ga nimate?"

In Celedonio je čutil v njegovem glasu isto ironijo kot v pogledih vseh ostalih.

Zahvalil se je, sprejel nož, se poslužil pečenke ter jedel s takim tekot kot si le moremo misliti. Polagoma se je razgovor poživljal. "Paznik je govoril o deku, ki so ga opravili čez dan in to je bilo tako delo, da je Celedonio menil, da mora biti na estanci številna četa peonov (konjakih hlapcev). Vprašal je, in povedal so mu, da je ta čas na estanci ne več kot deset do dvajset ljudi.

"Donu Corneliu nikoli ne manjka peonov," so mu povedali, "in vendar se redkokdo povrne, kdor je bil že kdaj tu."

"Ali je zloben mali stavec?" je vprašal Celedonio. "Videti ni."

"To boste videli jutri pri delu."

"Toda saj nisem prišel na delo. Samo mimogrede sem se ustavil."

"Da, da, saj poznamo to. Tudi mi smo le mimogrede prišli sem."

"Poglejmo nekoliko vaš nož," je pristavil paznik in pomežiknil z očesom.

"Spominjam se, da ste rekli takoj v začetku, da ga nimam," je odvrnil Celedonio.

"Kaj pa je ta ročaj, ki vam gleda iz pasu?"

"Zlomil sem bil klino."

"Hočete morda, da vam povem, kako?"

Celedonio je molčal, oni pa mu je povedal, kako je zlomil klino.

"Isto se je pripetilo nam vsem, razen temu-le," je pristavil in pokazal enega svojih tovarišev, "toda ta je prišel notri na ta način, da je preskočil ogrado, pustivši svojega konja na drugi strani. Notri je ujel ovco, toda, ko je hotel zopet ven, je bila ograja visoka dvajset metrov in vsa polna železnih oči, med žicami ni mogel več ven, kajti, kakor hitro je vtaknil mednje glavo, so se tako napela, da se ni mogel več izmetati. Tako ga je našel stavec ..., ki ga je obdržal kot peona."

Celedonio se je prišel vznemirjati. Skušal je dobiti o donu Corneliu in o njegovem ponajanju kar najbolj iscrpne podatke. Toda zvedel ni nič drugega, kot da na estanci vsakega prisilijo delati.

Zvedel je tudi, kako so se trije izmed njih hoteli upreti, pa so se takoj udali, ko jih je zadelo več silnih udarcev; kako, se ni vedelo, in še dolgo je pazil nanje gospodar, ko so delali, trdo in močno, ne da bi jim kdaj plačal tudi vinarja. Sploh pa ni dal nikdar nikomur kaj denarja.

"Na žalost! Vse to je res," mu je potrdil eden izmed njih, "in to radi nekaj uboge govedine, katero smo vzeli."

"In kaj naj rečem šele jaz?" je vzkliknil drug peon. "Ker sem hotel odnesti neke noči kose teleta, ki sem ga bil ravno zaklal, sem v tej prokleti ogradi še več tednov, ne da bi vedela moja družina, kje se nahajam. In vsako jutro mi vzame don Cornelio po eno žival mojega lastnega žiga, ki si jo preskrbi sam ne vem kako. Ko bom šel od tod, bom umrli."

Ubogi mož je skoraj jokal. Utrujeni kot so bili, so se poda-

li spat, dokler jih ni prišel zjutraj paznik buditi in Celedonio je mogel videti, da se na estanci dona Cornelia ne zgublja mnogo časa za pitje čaja in osedlanje konj.

Ko je jel govoriti o svojem odhodu in da gre lakot tropilo: "Katero tropilo, prijatelj?" ga je vprašal don Cornelio.

"Mojo, gospod, to, katero sem pripeljal včeraj."

"In ta da je vaša, ta tropilla? Glejte no gaucha, ki sam ne pozna svojega znamenja! Dajte mi ga narišati!"

Celedonio je načrtal s prstom v pesek znamenje trope konj, ki jo je bil podil pred seboj s tako vztrajnostjo in s tako malim uspehom in videlo se je, da je bilo to znamenje dona Cornelia, kateri je to takoj dokazal z znamenjem, ki ga je potegnil iz pasu.

Ubogi Celedonio ni vedel, kaj odgovoriti in ko mu je don Cornelio s strogim obrazom zapovedal opredeliti konja ter oditi z drugimi delat na rodeo (prostor, kjer so rogati živali), ga je ubogal kot majhno jagnje. Kajti na tej estanci ni bilo praznika kot le delo na rodeoju. Vse dopodne je moral loviti divje bike in več ko enkrat se mu je zdelo, da je prišla njegova sadnja ura.

Drugi dan mu je don Cornelio ukazal porezati tropi lobbi, med katerimi je bilo še več divjih, neukročenih konj, grive in repe, konje pa ukrotiti ter napraviti iz njih uporabno tropilo. Celedonio je ubogal, čeprav je bilo po njegovem osebnem mnenju lažje ukrasti tropilo kot se potruditi ter jo privzgojiti. In to je bilo skrbno delo, ki ga je moral opraviti, kajti don Cornelio je bil svojim ljudem vedno za petami in kadar mu kaj ni bilo po volji, jih je tako pogledal, da jim ni prišlo prav nič na um dobiti morda še kaj več.

Isti dan, ko je Celedonio pričel delati pri donu Corneliu, je dobil odhodnico oni, ki je bil hotel odnesti ovco, in ne ga bi si dal tega dvakrat reči, se je uboga para podvzval v diru proti vratom, ki mu jih je označil don Cornelio.

Nekaj dni za tem je prišel nov gost. Skrivajoč se po nizinah, je pogarjal natihome pred seboj tropo ovac, ki jih je našel ločene od njihove črede in ki so jih, naravno, spoznali po znamenju za uhljem kot lastnino dona Cornelia. Ta je tedaj opustil živinorejca, ki je izkoriščal v noči to, da je pobijal asosedom teleta. Podal se je domov skozi ista vrata kot njegov predhodnik. Doma je našel družino vso obupano radi dolge odsotnosti, svojo čredo pa precej zmanjšano.

Ko je odpotoval ta živinorejec, je Celedonio dobro pazil na izhod, ki mu ga je bil pokazal don Cornelio in med popoldanskim počitkom se je skrivaj podal na tisto mesto. Vrata so bila na stečaj odprta. Naravno! Mož se ni potrudil, da bi jih zaprl za seboj. Gauch se jim je počasi približal, potem pa je nenkrat nagnal svojega konja z ostrogami v potrojenem diru, da bi ušel iz ograde. Toda! V istem hipu so se vrata sama od sebe zaprla in sicer tako hitro in silno, da se je ubogi Celedonio od strašnega sunka s konjem vred zavalil po tleh. Ko si je podrgnil rebra, se je vrnil na estanco, kjer pa raje ni nikomur ničesar povedal o svojem poizkusu.

Precej dni je še preteklo, da je ubogi mož krotil, oblikoval in izučeval novo tropilo svojega gospodarja in postal je medtem tudi peon; ki mu ga ni bilo para za kakršenkoli dela na estanci.

Končno, ko je neke nedelje bil don Cornelio zopet ugrabil novega potepuškega gaucha, je poklical Celedonia k sebi ter mu naznanil, da je sedaj on na vrsti, da gre, in da ga več ne potrebuje. Priporočil mu je iti na volitve, ki so se vršile ta dan.

"Koga naj volim, gospodar?" je vprašal Celedonio.

"Prijatelj, volitve so svobodne," mu je odvrnil mali stavec. "Volite lahko, kogar hočete."

Celedonio ni potem več vprašal, tudi ni prav nič zahteval mezde in je prekoračil vrata ne ravno brez strahu, da se ne bi

zopet naenkrat zaprla kakor zadnjikrat. Potem se je napotil proti mestecu, da bi ubogal dona Cornelia iz strahu, da se mu ne bi pripetila še kaka nesreča.

Ko se je oddaljeval gauch od ograje, je zapazil štiri jezdece, ki so jezdili znotraj ograje in zdelo se mu je, da iščejo izhoda. Spomnil se je, da jih je že videl, tisto stražo onega večera ravno v istem položaju. Končno je zlahka spoznal, po njih sabljah in čakah, da so to osebe gospod vladni komisar z narednikom in dvema orožnikoma, ki so se zamudili trudili dospeti na kraj volitev, katere so morali nadzirati.

Ko je prišel Celedonio v mesto, je zvedel, da ta dan, v odsotnosti komisarja in njegovih stražnikov, vsakdo lahko voli svobodno kakor hoče in volil je dona Cornelia, sodeč, da je mali stavec v začarani ograji končno še najboljši.

zopet naenkrat zaprla kakor zadnjikrat. Potem se je napotil proti mestecu, da bi ubogal dona Cornelia iz strahu, da se mu ne bi pripetila še kaka nesreča.

Ko se je oddaljeval gauch od ograje, je zapazil štiri jezdece, ki so jezdili znotraj ograje in zdelo se mu je, da iščejo izhoda. Spomnil se je, da jih je že videl, tisto stražo onega večera ravno v istem položaju. Končno je zlahka spoznal, po njih sabljah in čakah, da so to osebe gospod vladni komisar z narednikom in dvema orožnikoma, ki so se zamudili trudili dospeti na kraj volitev, katere so morali nadzirati.

Ko je prišel Celedonio v mesto, je zvedel, da ta dan, v odsotnosti komisarja in njegovih stražnikov, vsakdo lahko voli svobodno kakor hoče in volil je dona Cornelia, sodeč, da je mali stavec v začarani ograji končno še najboljši.

MLAD PAR

PRODA SKORO ZASTONJ krasno pohišno opremo, le 2 meseca stare: 3 kose "frieze parlor set" izrezljano les. Dve 9x12 Wilton Rugs, preproge. 8 komadov iz orehrvine jedilna miza in stoli, 4 kose vse iz orehrvine za spalnico, 2 svetilki, davenport in oska miza, ogledalo, slike, srebrna oprema, male preproge, 4 komade oprava ta zajtrk; vse kot novo. Proda se vas za \$550. Vredno \$3000. Mi plačamo prevoznino, proda se tudi posamezno. Winer, 3225 Maryland Ave., 1st Apt., en blok East of Cottage Grove Ave.—Tel. Stewart 1876, Chicago, Ill.

(Adv.)

IZVRSTNA PRILIKA

Člani in članice S. N. P. J.

— Sedaj lahko dobite

list Prosveta vsak dan za eno leto in knjigo AMERISKI SLOVENC, vredno \$5.00—ako nam pošljete brez odbitka svoto \$6.30.

Ali pa tri knjige: SLOV-ANGLEŠKA SLOVNICA, vredna \$2.00, ZAKON BIOGENEZIJE, vredna \$1.50, in PATER MALAVENTURA V KABARETU, vredna \$1.50, skupaj vrednost \$5.00 in dnevnik Prosveta za eno leto za svoto \$6.30.

To velja za člane S.N.P.J., za vse stare in nove naročnike. Ne člani plačajo \$7.50.

Lahko dobite pol leta dnevnik Prosveta in skupne vrednosti za \$2.50 knjig, n. pr. JIMMY HIGGINS, ZAKON BIOGENEZIJE, ali pa ZAJEDALCE IN HRBTENICO IN INFORMATOR ako nam pošljete svoto \$3.90. Nečlani pošljejo \$4.50. Ali pa za \$2.90 pol leta list Prosveta in knjigo JIMMY HIGGINS. Nečlani \$3.50.

To vse velja za stare in nove naročnike. Vsak mora poslati celo svoto brez odbitka. Denar in naročila pošljite na upravništvo na naslov:

PROSVETA, 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Pošiljam \$.....

Ime

Naslov

Država

Čl. društva

Tiskarna S.N.P.J.

SPREJEMA VSA V TISKARSKO OBRT SPADAJOCA DELA

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnice, knjige, kole-darje, letake itd. v slovenskem, hrvatskem, slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih

VODSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S.N.P.J., DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Cene zmerne, unijako delo prve vrste. Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne

Pišite po informacije na naslov:

S. N. P. J. PRINTERY

2657-59 So. Lawndale Avenue
CHICAGO, ILL.

TAM SE DOBE NA ŽELJO TUDI VSA USTMENA POJASNILA

Aleksander Dumas:

VOLKODLAK

Za "Prosveto" prev. — A. Š.

— Da se skriješ! — je rekel Thibault, — to ti ne bo prav nič pomagalo. — In zakaj ne? — je vprašala madame Polet. — Vseeno ga bom poskušala skriti. Pojdi z mano, dragi Landry!

In odvedla je mladega moža proč z vso simpatijo, ki je je zmožna ženska.

Thibault jima je sledil s svojimi očmi. — Slaba ti kaže, Thibault, prijatelj moj, — si je dejal; sreča je, da ga lahko skrije, kamorkoli hoče, vojaki ga bodo kljub temu našli.

Ko je to izrekel, se ni niti zavedel, da je s tem izrazil svojo željo.

Vdova je po vsej priliki skrla Landryja blizu, zakaj vrnila se je že po nekaj trenutkih odsotnosti; čim bližje je bilo skrivališče, tem varnejše. Komaj je dobro sedla spet k mizi, ko se pojavijo v vratih seržant in njegovi tovariši. Dva sta ostala zunaj; po vsej priliki zato, da bi prišla Landryja, če bi skušal pobegniti, seržant in dva vojaka pa so stopili v sobo s korakom avtoritete. Seržant se je hitro ogledal po sobi, nato pa je dvignil roko k čepici ter pozdravil. Madame Polet ni čakala, da bi jo nagovoril ter ji povedal, kaj želi, temveč je z ljubkim nasmehom povabila vse tri, da se poslužijo okrepila na mizi, kar so vojaki radevolje storili, kajti, kakor znano, še nikdar se ni vojak branil gostoljubnosti. Zatem pa, ko je mislila, da je ugoden trenutek, ko so se vojaki pokrepčali z vinom, jih je vprašala, po kakšnih opravkih so prišli v min. Seržant je odgovoril, da je prišel lakat nekega fanta, u-službenega v tem mlinu, ki je pil z njim na zdravje njegovega veličanstva in podpisal pogodbo, da vstopi v armado; ali dozdaj se še ni pojavil. Fant, o katerem govori, da se piše Landry in da stanuje tukaj. Zdej je torej prišel s svojimi možmi, da ga odvede s seboj.

Vdova, ki je bila prepričana, da je dovoljeno lagati, če gre za dobro stvar, je zagotovila seržantu, da ne ve ničesar o kakem Landryju in da ga v mlinu nihče ne pozna.

Seržant pa ji je od svoje strani zagotovil, da ima sicer gospa najlepše oči in najbolj sveže in rdeče ustnice na svetu, vendar vse to ni noben vzrok, da bi ji verjel, kar mu je povedala. Njegova dolžnost je, je rekel, da preišče mlin.

Preiskava se je pričela in po preteku petih minut je prišel seržant nazaj v sobo ter prosil madame Polet za ključ njene sobe. Vdova je bila zelo presenečena in ogorčena vsled te zahteve, toda seržant se ni dal pregovoriti in moral mu ga je izročiti. Čez minuto ali dve se je spet pojavil seržant, ki je vzel za seboj Landryja, katerega je držal za ovratnik njegove suknje. — Kar se tiče Thibaulta, mu je srce tako utripalo, da je grozilo počiti in bilo mu je jasno, da ne bi seržant brez pomoči črne-ga volka nikoli ne našel Landryja.

— A tako, moj dobri mladec — se je rogal seržant, — tak mi dajemo torej prednost službi lepote pred službo kralja? Nu, to je seveda razumljivo; toda kdor je imel srečo, da je bil rojen v Franciji in je pil na zdravje

njegovega veličanstva, mora tudi doprinesiti svoj del, do česar se je obvezal. Zato boš šel z nami, moj dragi dečko; ko boš nekaj let nosil kraljevo uniformo, pa se lahko vrneš ter zopet služiš pod svojo staro zastavo. Tako, zdaj pa naprej, marš!

— Čakajte, — je zaklicala lepa vdova, — Landry še nima dvajset let, in pred dvajsetimi ga nimate pravice odpeljati.

— Gospa ima prav, — je pripomnil Landry, — nisem še dvajset let star.

— Kdaj pa jih boš?

— Jutri.

— Nu, dobro, — je rekel seržant, — te bomo pa za nočjo položili na slamo, jutri, ko dan zazori, boš pa zrel.

— Landry je zaplakal. Vdova je vojake prosila, rotila, celo pustila, da so jo poljubovali, samo da jih preprosi, da bi pustili Landryja. Končno jim je ponudila celo sto kron, ali prav tako brez uspeha. Vojaki so mladeniča uklenili, eden vojakov je obdržal konec verige, s katero je bil Landry uklenjen, v svoji roki, nakar so odšli; mladenič je še pred odhodom zatrdil lepi vdovi, da se je bo vedno v ljubezni spominjal ter da jo bo ljubil do konca svojih dni. Vdova je v tem trenutku pozabila na ves svet okrog sebe, in ne da bi se brigala za mneneje navzočih, je strastno objela Landryja ter ga pritisnila na svoje srce.

Ko je skupina izginjala za drevjem in za ostalim izpred oči, je vdova premagala žalost in postalo ji je tako slabo, da so jo morali odnesti na posteljo. Thibault je bil kolikor mogoče nežen napram nji. Njegovo samoljubje je sicer zelo trpelo radi ljubezni in akribi, ki jo je občutila madame Polet za Landryjem, ali to je še bolj podžgalo njegove strasti in poživilo njegova upanja.

Ko je prišla spet k sebi, je bilo prvo ime, ki ga je izpregovorila, ime Landry, in Thibault jo je pričel takoj hinavsko tolažiti. Nato je pričela vdova bridko plakati. — Ubogi fant, — je tarnala, dočim so ji solze dle po licu, — kaj bo neki postalo iz njega, ki je tako slaboten in delikaten? Že sama teža njegove puške in tornistre ga bo umorila!

Nato, obrnivši se k svojemu gostu, je nadaljevala:

— Ah monsieur Thibault, to je nekaj strašnega zame, kajti, kakor ste gotovo opazili, jaz ga zelo ljubim. Bil je tako dober, tako nežen; nobenih napak ni imel; ni bil niti igralec, niti pijanec; nikoli ne bi nasprotoval mojim željam in nikoli me ne bi tiraniziral, kar bi mi bilo zelo ljubno po teh dveh letih izkušanj, ki sem jih imela s pokojnim mojem Poletom. Oh, gospod Thibault, gospod Thibault! Velika nesreča je za ubogo žensko, če vidi vna svoja upanja nenaadoma uničena!

Thibault je smatral trenutek ugodnim, da pove, kar mu je ležalo na srcu; kadarkoli je namreč videl žensko jokati, je vedno mislil, da plaka samo zato, ker bi bila rada tolažena.

— Da, madame — je odgovoril, — popolnoma razumem vaše bolesti, ne, več ko to, jih z vami delim, zakaj rad sem imel svojega bratrca. Toda vdati se moramo pač v usodo; ne da bi hotel podcenjevati Landryjeve dobre lastnosti, vam moram vendar svetovati, da se ogledate za drugim, ki bo njemu enak.

(Dolga prenočja)